

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

Харків
2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Електронна копія

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для студентів V курсу
денних факультетів № 2, № 10**

**Харків
2013**

Навчально-методичний посібник для практичних занять з навчальної дисципліни “Право соціального забезпечення” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.03040101 “Правознавство”) для студентів V курсу денних факультетів № 2, № 10 / уклад.: В. В. Жернаков, О. М. Ярошенко, Г. С. Гончарова та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 40 с.

У к л а д а ч і: В. В. Жернаков,
О. М. Ярошенко,
Г. С. Гончарова,
Н. М. Неумивайченко,
Т. В. Красюк,
В. В. Юровська

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 1 від 15.01.2013 р.)*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета практичних занять із права соціального забезпечення – закріпити та поглибити знання, набуті на лекціях і в процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами; виробити навички самостійного аналізу норм законодавства України у сфері соціального забезпечення; навчити студентів правильно застосовувати теоретичні положення і нормативний матеріал при вирішенні конкретних справ, самостійно вивчати обставини кожної справи, приймати рішення, грамотно складати документи; сформувати світогляд студентів, допомогти зрозуміти важливість завдань, що стоять перед посадовими особами і відповідними органами у сфері соціального забезпечення, та ін.

Підготовку до занять слід розпочинати з вивчення концепту лекції, потім уважно ознайомитися з рекомендованою літературою та нормативними актами. Особливу увагу необхідно приділити належному вивченню обставин кожного казусу, чіткому засвоєнню поставлених у ньому запитань та виявити факти, які мають юридичне значення.

Заслуговує на окрему увагу аналіз та з'ясування шляхів реалізації нового Закону України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” від 08.07.2011 р. № 3668-V (у ред. від 20.11.2011 р. № 3668-17), який є основним документом, що регулює реформування пенсійної системи.

Завдання виконуються письмово. Відповіді на питання повинні бути мотивованими, містити посилання на чинні нормативні акти, а в певних випадках – на рішення Конституційного Суду України.

На практичному занятті студент повинен доповісти зміст завдання, відповісти на питання, які наведені після нього. В обговоренні запропонованого рішення може брати участь кожен студент, який має власну думку щодо нього.

Після обговорення завдання студентами викладач ро-

бити висновок, звертаючи увагу на позитивні якості й недоліки наведених рішень, формулює правильні відповіді на поставлені питання. Студенти при цьому повинні внести відповідні виправлення та доповнення до своїх письмових рішень.

На кожному практичному занятті не тільки вирішуються практичні завдання, а й обговорюються основні теоретичні питання теми, що вивчається.

Виконання практичних завдань та опрацювання теоретичних питань зараховуються по кожній темі. Заборгованість хоча б з однієї теми, незалежно від причин, перешкоджає позитивній атестації та одержанню заліку. Заборгованість ліквідується письмовим виконанням відповідних завдань і усними відповідями на теоретичні питання.

Необхідну літературу та нормативні акти зазначено в програмі курсу “Право соціального забезпечення України” і в переліку базових нормативних актів, які кафедра рекомендує використовувати при складанні заліку, а також у списках літератури та нормативних актів до кожної з тем. Слід уважно слідкувати за змінами та доповненнями, які вносяться компетентними органами в нормативні акти з питань соціального забезпечення.

ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Предмет: Право соціального забезпечення

Курс	галузь, освітньо- кваліфікаційний рівень, спеціальність	Характеристика навчального курсу (структура залікового кредиту)
Кількість кредитів ECTS: 1,0	0304 “Право”	Обов’язкова:
Модулів: 1	“Магістр”	Лекції: 16
Змістових модулів: 1	8.03040101 “Правознавство”	Практичні заняття: 6
Загальна кількість годин: 36		Самостійна робота: 10 Індивідуальна робота: 4
Тижневих годин: 4		Вид контролю: залік

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 3 від 16.11.2012 р.)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

Розділ I. ПРЕДМЕТ, ДЖЕРЕЛА, ПРИНЦИПИ І ПРАВОВІДНОСИНИ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Право соціального забезпечення як самостійна галузь права. Предмет, метод і система права соціального забезпечення. Відмежування права соціального забезпечення від суміжних галузей права.

Джерела права соціального забезпечення. Поняття й види джерел права соціального забезпечення. Конституція України – головне джерело права соціального забезпечення. Акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення. Закони України – джерела права соціального забезпечення. Підзаконні акти в системі джерел права соціального забезпечення. Значення актів Конституційного Суду України та судової практики в правовому регулюванні відносин у сфері соціального забезпечення.

Принципи права соціального забезпечення. Поняття “принципи права соціального забезпечення” та їх класифікація. Галузеві принципи соціального забезпечення та їх зміст. Принципи окремих інститутів права соціального забезпечення.

Правовідносини із соціального забезпечення. Поняття і види правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види матеріально-забезпечувальних правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види процедурних правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види процесуальних правовідносин

із соціального забезпечення. Суб'єкти правовідносин із соціального забезпечення

Організаційно-правові форми і види соціального забезпечення. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Солідарне, накопичувальне та недержавне пенсійне страхування.

Р о з д і л ІІ. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Страховий (трудовий) стаж. Поняття і види страхового стажу. Загальний страховий (трудовий) стаж і його значення. Спеціальний страховий (трудовий) стаж, його види та значення. Порядок встановлення страхового (трудоного) стажу. Порядок обчислення і підтвердження страхового (трудоного) стажу. Коefіцієнт страхового стажу.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Право громадян на матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття. Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття. Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та витратами, зумовленими похованням. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захво-

рювання, які спричинили втрату працездатності. Завдання і принципи страхування від нещасного випадку і гарантії забезпечення прав застрахованим особам. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом. Види та порядок призначення виплат потерпілому.

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Поняття “пенсія” та її ознаки. Відмінності пенсії від інших виплат. Солідарна система пенсійного забезпечення. Умови призначення пенсій за віком, по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі.

Порядок обчислення, призначення, перерахунку та виплати пенсій.

Р о з д і л І І І . О С О Б Л И В О С Т І П Е Н С І Й Н О Г О З А Б Е З П Е Ч Е Н Н Я

Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування.

Недержавне пенсійне забезпечення.

Особливості пенсійного забезпечення окремих категорій осіб. Пенсії за вислугу років. Пенсійне забезпечення на пільгових умовах. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб. Пенсійне забезпечення державних службовців, працівників прокуратури, суддів, наукових працівників. Пенсії за особливі заслуги перед Україною. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Розділ IV. СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ І СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Соціальні допомоги. Поняття та види допомоги. Державна допомога сім'ям із дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Допомога по тимчасовій непрацездатності. Допомога по безробіттю. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Соціальне обслуговування. Поняття і види соціальних послуг та форми їх надання. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Реабілітаційні послуги інвалідам. Порядок надання й отримання соціальних послуг.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І СИСТЕМА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(для самостійного вивчення)

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Поняття “право соціального забезпечення”.
2. Предмет права соціального забезпечення.
3. Метод права соціального забезпечення.
4. Відмежування права соціального забезпечення від суміжних галузей права.
5. Система права соціального забезпечення.
6. Організаційно-правові форми і види соціального забезпечення.

С п и с о к н о р м а т и в н и х а к т і в і л і т е р а т у р и

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 66-95.

Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України / Н. Б. Болотіна. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2008. – 663 с.

Прилипка С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення / С. М. Прилипка. – Х.: ПП “Берека-Нова”, 2006. – 264 с.

Бондарук М. Соціальне страхування в Україні: правові аспекти становлення та розвитку / М. Бондарук. – Чернівці: Рута, 2002. – 247 с.

Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення / Б. І. Сташків. – Чернігів: Чернігів. держ. ін-т права, соціальних технологій та праці, 2011. – 100 с.

Колосова О. О. Право соціального забезпечення в Україні: історико-теоретичний аспект / О. О. Колосова // Право і суспільство. – 2011. – № 1. – С. 110-114.

Прилипко С. М. Сучасні концептуальні підходи щодо визначення особливостей методу права соціального забезпечення / С. М. Прилипко // Право і безпека. – 2008. – 1 (№ 7/1). – С. 13-22.

Сільченко С. О. До питання про метод права соціального забезпечення / С. О. Сільченко // Там же. – 2011. – № 5. – С. 190-194.

Шумило М. М. Розвиток науки права соціального забезпечення на сучасному етапі / М. М. Шумило // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – Вип. 53. – С. 344-351.

Прилипко С. М. Система права соціального забезпечення / С. М. Прилипко // Наук. записки. – 2009. – № 1 (7). Право, економіка, гуманітарні науки. – С. 56-63.

Т е м а 2. ДЖЕРЕЛА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(для самостійного вивчення)

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Поняття й види джерел права соціального забезпечення.
2. Конституція України – головне джерело права соціального забезпечення.
3. Акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення.
4. Закони України – джерела права соціального забезпечення.
5. Підзаконні акти в системі джерел права соціального забезпечення.
6. Значення актів Конституційного Суду України та судової практики в правовому регулюванні відносин у сфері соціального забезпечення.

Список нормативних актів і літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141

Загальна декларація прав людини // Права людини. Міжнародні договори України. Декларації. Документи. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 18-24.

Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV // Відом. Верхов. Ради України – 2004. – № 50. – Ст. 540.

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Там же. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105 // Там же. – 1999. – № 46-47. – Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III // Там же. – 2001. – № 14. – Ст. 71.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III // Там же. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 106-134.

Шумило М. М. Криза джерел права соціального забезпечення як причина кодифікації пенсійного законодавства // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. – К.: ІДП НАН України, 2010. – Вип. 49. – С. 281-286.

Чутчева О. Г. Дія соціально-забезпечувального законодавства: проблеми теорії та практики / О. Г. Чутчева // Там же. – К.: ІДП НАН України, 2010. – Вип. 47. – С. 323-330.

Ласько І. Класифікація джерел права соціального забезпечення України / І. Ласько // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юрид. – Вип. 47. – 2008. – С. 117-123.

Тема 3. ПРИНЦИПИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(для самостійного вивчення)

Контрольні питання

1. Поняття “принципи права соціального забезпечення” та їх класифікація.
2. Галузеві принципи соціального забезпечення та їх зміст.
3. Принципи окремих інститутів права соціального забезпечення.

Список нормативних актів і літератури

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 142-169.

Андріїв В. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект / В. В. Андріїв, О. В. Москаленко, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенко. – Х.: ФІНН, 2011. – 280 с.

Гарасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України / Т. З. Гарасимів. – Дрогобич: Відродження, 2002. – 128 с.

Ждан М. Щодо поняття та класифікації принципів права соціального забезпечення в Україні / М. Ждан // Юрид. Україна. – 2005. – № 1. – С. 33-37.

Лавріненко О. В. Застосування класифікаційного підходу в дослідженні галузевих принципів “права соціального захисту”: теоретико-методологічний аналіз сучасної наукової доктрини / О. В. Лавріненко // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 6. – С. 33-36.

Морозова О. Європейські принципи та стандарти системи соціальних гарантій / О. Морозова // Вісн. Пенсійного фонду України. – 2005. – № 1. – С. 15.

Панченко М. М. Принципи державного управління соціальною сферою / М. М. Панченко // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. – К.: ІДП НАН України, 2007. – Вип. 38. – С. 751-757.

Прилипка С. М. Основні принципи соціального забезпечення в умовах соціальної держави та ринкової економіки / С. М. Прилипка // Пробл. законності. – 2003. – Вип. 60 – С. 107-115.

Сирота І. Основні принципи права соціального забезпечення / І. Сирота // Сучасний вимір держави та права. – Миколаїв: Іліон, 2008. – С. 139-141.

Ширант А. А. Проблеми принципів права соціального забезпечення: історичний підхід / А. А. Ширант // Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 29-30 трав. 2009 р. – Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2009. – С. 463-464.

Ширант А. А. Соціальна відповідальність як ідея-принцип права соціального забезпечення / А. А. Ширант // Актуальні пробл. розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення: тези допов. та наук. повідом. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. (22-23 квіт. 2009 р.). – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2009. – С. 404-406.

Т е м а 4. ПРАВОВІДНОСИНИ ІЗ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(для самостійного вивчення)

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Поняття “правовідносини із соціального забезпечення”.
2. Види правовідносин із соціального забезпечення.
3. Загальна характеристика та види матеріально-забезпечувальних правовідносин із соціального забезпечення.
4. Загальна характеристика та види процедурних правовідносин із соціального забезпечення.

5. Загальна характеристика та види процесуальних правовідносин із соціального забезпечення.
6. Суб'єкти правовідносин із соціального забезпечення, їх правовий статус.
7. Об'єкти правовідносин із соціального забезпечення.
8. Зміст правовідносин із соціального забезпечення.
9. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення.

С п и с о к н о р м а т и в н и х а к т і в і л і т е р а т у р и

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 169-194.

Андріїв В. В. Суб'єкти правовідносин із соціального страхування / В. В. Андріїв // Держава і право: зб. наук. пр. Юрид. і політ. науки. – Вип. 51. – К.: ІДП НАН України, 2011. – С. 338-342.

Андріїв В. В. Щодо природи обов'язкових соціально-забезпечувальних страхових правовідносин / В. В. Андріїв // Актуальні пробл. держави і права: зб. наук. праць. – Вип. 57. – Одеса: Юрид. літ., 2011. – С. 339-344.

Андріїв В. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект / В. В. Андріїв, О. В. Москаленко, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – Х.: ФІНН, 2011. – 280 с.

Богословська Ж. М. Система державних органів, що забезпечують конституційне право громадян України на соціальний захист / Ж. М. Богословська // Часопис Київ. ун-ту права. – 2009. – № 4. – С. 122-128.

Коробенко Н. П. Генезис пенсійних правовідносин у праві соціального забезпечення / Н. П. Коробенко // Часопис Київ. ун-ту права. – 2006. – № 1. – С. 116-121.

Кульчицька О. Державні органи як суб'єкти права соціального забезпечення / О. Кульчицька // Вісн. Львів. ун-ту: Серія юрид. – 2005. – Вип. 41. – С. 246-250.

Перехрест Р. Ю. Поняття правосуб'єктності у праві соціального забезпечення: науково-теоретичний аспект / Р. Ю. Перехрест // Наук. записки. – Т. 53: Юрид. науки. – К.: Вид. дім “Киево-Могилян. акад.”, 2006. – С. 70-75.

Шумило М. М. Нарушение пенсионного законодательства на этапе процедурных пенсионных правоотношений должностными лицами органов специальной компетенции / М. М. Шумило // Социальн. и пенсион. право. – 2010. – № 2. – С. 13-16.

Шумило М. М. Підстави виникнення пенсійних правовідносин / М. М. Шумило // Юрид. наука. – 2011. – № 1 (1). – С. 135-138.

Синчук С. М. Юридична конструкція соціально-забезпечувального зобов'язання / С. М. Синчук // Університ. наук. записки. – 2009. – № 2 (30). – С. 121-126.

Сташків Б. І. Юридичні факти в праві соціального забезпечення / Б. І. Сташків. – Чернігів: Ред.-видав. комплекс “Деснянська правда”, 2008. – 260 с.

Т е м а 5. СТРАХОВИЙ (ТРУДОВИЙ) СТАЖ

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття “страховий стаж”.
2. Види страхового стажу.
3. Загальний страховий (трудоий) стаж і його значення.
4. Спеціальний страховий (трудоий) стаж, його види та значення.
5. Порядок встановлення страхового (трудоого) стажу.
6. Порядок обчислення страхового (трудоого) стажу.
7. Коефіцієнт страхового стажу.
8. Порядок підтвердження страхового (трудоого) стажу.

Завдання

1. Євченко звернувся до управління Пенсійного фонду України за місцем проживання із заявою призначити йому пенсію на пільгових умовах, тобто при досягненні 55-річного віку. У заяві він повідомив, що працював 18 років трактористом у Менському районному виробничо-технічному пункті хімізації. Управління відмовило йому у призначенні пільгової пенсії на тій підставі, що це підприємство не належить до підприємств сільського господарства і не виробляє сільськогосподарської продукції. Євченко вважав, що на підставі ст. 13 Закону України “Про пенсійне забезпечення” він має право на таку пенсію, адже його загальний стаж роботи – 35 років і 18 років – спеціальний стаж (трактористом).

Як вирішити спір?

2. Артист цирку Петров запитує, чи має він право на пенсію за вислугу років, якщо 3 роки працював на скульптурній фабриці, 2 роки брав участь у військових діях в Афганістані та 16 років працював акробатом у цирку.

Дайте обґрунтовану відповідь.

3. Сидорук 25 років працював лікарем-стоматологом у районній лікарні. Він запитує, чи зараховуються до медичного стажу для призначення пенсії за вислугу років: навчання у Харківському медичному інституті; робота протягом 3 років медичним братом до вступу в інститут.

Встановіть тривалість спеціального трудового стажу Сидорука. Дайте визначення поняття “спеціальний трудовий стаж”.

4. З 2009 по 2011 р. Кріпак працював столяром на фабриці за договором підяду. У зазначений період страхові внески до Пенсійного фонду України сплачувалися.

Чи зараховується вказана робота до трудового стажу і якими документами її можна підтвердити? Як можна підтвердити трудовий стаж, якщо немає трудової книжки чи відповідних записів у ній?

5. За призначенням пенсії за віком звернувся до управління Пенсійного фонду України професор, доктор наук Семенюк. Він подав документи про наявність 35-річного загального і 18-річного науково-педагогічного стажу. Семенюк продовжує працювати.

Чи буде йому призначено пенсію за віком на підставі ст. 24 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”?

6. Нечипоренко народився у 1956 р. 3 14 листопада 1984 р. до 12 квітня 1999 р. працював на роботах, передбачених списком № 2.

Нечипоренко цікавиться, в якому віці він має право на пенсію і чи потрібні результати атестації робочого місця? Дайте відповіді на питання: 1) Що означає повний робочий день для призначення пільгових пенсій? 2) Яке правове значення має атестація робочих місць?

Список нормативних актів і літератури

Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 2-3. – Ст. 11.

Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Там же. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376 (із змін. та доповн.).

Про порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 р. № 637 // Зб. постанов України. – 1993. – № 12. – Ст. 273.

Про затвердження Положення про Державний реєстр загальнообов’язкового державного соціального страхування: постановою правління Пенсійного фонду України від 08.10.2010 р. № 22-1 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 84. – Ст. 2969.

Порядок підтвердження періодів роботи, що зараховуються до трудового стажу для призначення пенсії на пільгових умовах або за вислугу років: затв. постановою правління Пенсійного фонду України від 10.11.2006 р. № 18-1 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 48. – Ст. 3212.

Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: затв. постановою правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 р. № 22-1 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 52 (від 11.01.2006). – Ст. 3383.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 194-215.

Луценко Т. О. Спеціальний стаж та його значення в системі пенсійного забезпечення / Т. О. Луценко // Право і безпека. – 2004. – № 3/1. – С. 113-117.

Оклей І. В. Страхувий стаж, його зміст та значення в системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування / І. В. Оклей // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – К., 2006. – Вип. 32. – С. 332-338.

Кучма О. Особливості обчислення страхового стажу працівників, роботодавцем яких є платник єдиного податку / О. Кучма // Вісн. прокуратури. – 2010. – №10. – С. 110-114.

Сухомлин Ю. В. Питання співвідношення наукового стажу та стажу державної служби / Ю. В. Сухомлин // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Вип. 30. – 2005. – С. 325-332.

Петренко І. Изменен Порядок підтвердження имеющегося трудового стажа для назначения пенсий при отсутствии трудовой книжки или соответствующих записей в ней / І. Петренко // Вісн. податкової служби України. – 2010. – № 13. – С. 8.

Білик І. Підтвердження трудового стажу за відсутності трудової книжки / І. Білик // Юрид. вісн. України. – 2006. – № 33 (19-25 серп.). – С. 8-9.

Колеснік-Омельченко Т. В. Роль трудового стажу для призначення пенсії за вислугу років / Т. В. Колеснік-Омельченко // Право і безпека. – 2005. – № 3 (4/3). – С. 120-123.

Тема 6. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Питання для обговорення

1. Право громадян на матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.
2. Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
3. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття.
4. Право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги на випадок безробіття.
5. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Завдання

7. Климковецький працював на заводі 26 років. У 2012 р. йому виповнилося 59 років. У зв'язку зі скороченням чисельності або штату працівників його було звільнено з роботи. Климковецький звернувся до центру зайнятості із заявою про реєстрацію його безробітним і виплату допомоги по безробіттю. У Фонді загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття йому було відмовлено із поясненням, що Климковецький є особою передпенсійного віку і має право на пенсію.

Чи правомірна відмова Фонду? Куди можна оскаржити відмову Фонду?

8. Жовтяк був зареєстрований як безробітний і отримував допомогу по безробіттю. 21 травня 2012р. йому видали направлення на роботу, а 4 червня Жовтяк прийшов на чергову перереєстрацію як безробітний і пояснив, що не зміг з'явитися на переговори щодо працевлаштування, оскільки погано себе

почував. До лікаря він не звертався, тому що був впевнений, що скоро видужає. Державна служба зайнятості скоротила виплату допомоги по безробіттю на термін 60 днів.

Назвіть умови призначення допомоги по безробіттю. У яких випадках виплата допомоги по безробіттю скорочується? Чи законне рішення Державної служби зайнятості?

9. До Державної служби зайнятості звернувся безробітний Сурмін із проханням надати йому одноразову виплату допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності. Під час проведення реєстрації громадянина працівник центру зайнятості дізнався, що рік тому Сурмін був зареєстрований як суб'єкт підприємницької діяльності. В отриманні одноразової допомоги безробітному Сурміну було відмовлено.

Чи правомірні дії працівників центру зайнятості?

Список нормативних актів і літератури

Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI [Електрон. ресурс] // zakon.rada.gov.ua/go/803-12

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2.03.2000 р. № 1533-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 22.

Про сприяння зайнятості та захист від безробіття: Конвенція № 168, ухвалена Генеральною конференцією МОП 21.06.1988 р. [Електрон. ресурс] // www.nau.kiev.ua

Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 р.: постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2012 р. № 1008 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 83. – Ст. 3363.

Про Державну службу зайнятості України: Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 19/2013 [Електрон. ресурс] // www.president.gov.ua

Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності: затв. наказом Міністерства праці та соціаль-

ної політики України від 20.11.2000 р. № 307 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 51. – Ст. 2237.

Порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних: постанова Кабінету Міністрів від 14.02.2007 р. № 219 // Там же. – 2007. – № 12. – Ст. 437.

Юровська В. В. Застрахована особа як суб'єкт правовідносин в галузі соціального страхування / В. В. Юровська // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія “Правознавство”. – 2011. – № 1. – С.

Т е м а 7. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ТА ВИТРАТАМИ, ЗУМОВЛЕНИМИ ПОХОВАННЯМ

Питання для обговорення

1. Поняття “загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням”.

2. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

3. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

4. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

5. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

6. Страхові випадки, умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та тривалість її виплати.

7. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Завдання

10. Бутко подав заяву про надання йому відпустки з наступним звільненням за власним бажанням. Через тиждень після початку відпустки Бутко захворів на грип і звернувся за медичною допомогою. Одужавши, Бутко попросив заклад медичної допомоги видати йому лікарняний листок, але отримав відмову. На підприємстві йому пояснили, що його звільнено з першого дня відпустки, а на його місце вже прийнято іншу особу. Після цього Бутко звернувся в юридичну консультацію з проханням пояснити, чи правомірно йому відмовляють в оформленні факту хвороби.

Чи має право Бутко на допомогу по тимчасовій втраті працездатності? Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок призначення і виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності?

11. У листопаді 2012 р. помер працівник комунального підприємства Воронцов. Оскільки він був самотнім, поховання Воронцова здійснило підприємство, де він працював.

Чи має це підприємство право на одержання допомоги на поховання? На підставі яких документів призначається допомога на поховання?

12. Русняк звільнено з роботи 15.09.2012 р. відповідно до п. 6 ст.40 КЗпП України. 26.09.2012 р. він захворів, і тимчасова непрацездатність тривала 3 місяці і 15 днів. Після одужання Русняк подав листок непрацездатності на підприємство, звідки він був вже звільнений, для одержання допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Чи має право Русняк на допомогу по тимчасовій непрацездатності? У якому розмірі призначається допомога по тимчасовій непрацездатності? В яких випадках допомога з тимчасової втрати працездатності не надається?

Список нормативних актів і літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.

Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. № 455 // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 49. – Ст. 2216.

Порядок отримання застрахованими особами і членами їх сімей санаторно-курортного лікування, що сплачується за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: затв. постановою Правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності 25.11.2009 р. № 12 // Там же. – 2009. – № 30. – Ст. 1023.

Положення “Про комісію (уповноваженого) підприємства, установи, організації із загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням”: затв. постановою Правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 23.06.2008 р. № 25 // Там же. – 2008. – № 53. – Ст. 1794.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С.408-463.

Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 615 с.

Бондарук М. Соціальне страхування в Україні: правові аспекти становлення та розвитку / М. Бондарук. – Чернівці: Рута, 2002. – 247 с.

Максимчук В. Призначення допомоги і надання соціальних послуг у сфері соціального страхування з тимчасової втрати працездатності / В. Максимчук // Бюл. Нац. служби посередництва і примирення. – 2006. – №10. – С. 21-32.

Єфремова Г. В. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності: історичний аспект / Г. В. Єфремова // Актуальні проблеми права: теорія і практика: зб. наук. праць. – № 24. – Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, 2012. – С. 216-223.

Чистякова І. О. Поняття та принципи санаторно-курортного забезпечення / І. О. Чистякова // Трудове право та проблеми соціального захисту населення в контексті правової держави: матер. наук.-практ. конф., 24-25 верес. 2010 р. – Х.: Укр. асоціація фахівців трудового права, Харків. екон.-прав. ун-т, 2010. – С. 288-292.

Сильченко С. А. Генезис права на социальное страхование как элемента правового статуса личности / С. А. Сильченко // Актуальні пробл. регулювання відносин у сфері праці і соц. забезпечення: тези допов. та наук. повід. учасників III Міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 жовт. 2011 р. – Х.: Кроссруд, 2011. – С. 462-467.

Т е м а 8. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

Питання для обговорення

1. Завдання та принципи страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

2. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.

3. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування.

4. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом.

5. Щомісячні страхові виплати та інші витрати на відшкодування шкоди потерпілому.

Завдання

13. Отримавши травму під час виконання трудових обов'язків біля 14-ої год в останній день робочого тижня (у п'ятницю), Тимченко повідомив про це начальника дільниці, на якій працював. Начальник дільниці зателефонував керівникові підприємства, але у приймальні йому повідомили, що керівник проводить нараду, яка закінчиться не раніше 17-ої год. Повернувшись із відрядження у вівторок, керівник підприємства, порадившись з інженером з техніки безпеки, затвердив склад комісії щодо розслідування нещасного випадку із Тимченком, до якої увійшли заступник директора, головний інженер, інженер з техніки безпеки та керівник дільниці. Водночас про нещасний випадок було повідомлено профспілковому органу підприємства.

Що зобов'язаний зробити роботодавець, отримавши повідомлення про нещасний випадок на виробництві? Протягом якого часу і у якому складі має бути сформована комісія з розслідування нещасного випадку? Які документи має скласти комісія?

14. Прядко протягом 17 р. працював формувальником у ливарному виробництві на машинобудівному заводі. Відчувши погіршення стану здоров'я, він звернувся до заводської поліклініки, де отримав від лікаря-терапевта довідку про необхідність переведення на легшу роботу. Пов'язуючи своє захворювання із впливом шкідливих умов праці, Прядко поставив перед начальником цеху питання про надання йому легшої роботи і збереження за ним середнього заробітку.

Чи має право Прядко на переведення на легшу роботу? Який порядок надання легшої роботи? Які умови збереження середнього заробітку на новій роботі?

15. Після смерті годувальника-чоловіка від нещасного випадку на виробництві Трембович звернулася до Фонду соціального страхування від нещасних випадків із заявою про страхові виплати, додавши до неї свій паспорт та свідоцтво про смерть чоловіка. Однак у Фонді їй пояснили, що цих докумен-

тів замало, і попросили надати акт розслідування нещасного випадку та довідки з місця проживання.

Трембович цікавиться, чи є обґрунтованими такі вимоги? Які документи необхідні для прийняття Фондом рішення про страхові виплати?

Список нормативних актів і літератури

Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XVI // Там же. – 1999. – № 46-47. – Ст. 403.

Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XI, у ред. Закону України від 21.11.2002 р. № 229-IV // Там же. – 1992. – № 49. – Ст. 668; 2003. – № 2. – Ст. 10.

Перелік професійних захворювань: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 45. – Ст. 1940.

Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1232 // Там же. – 2011. – № 94. – Ст. 3426.

Порядок встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2012 р. № 420 // Там же. – 2012. – № 71. – Ст. 2887.

Положення про медико-соціальну експертизу: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 р. № 1317 // Там же. – 2009. – 3 95. – Ст. 3265.

Інструкція про встановлення груп інвалідності: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.09.2011 р. № 561 // Там же. – 2011. – № 91. – Ст. 331.

Інструкція про застосування переліку професійних захворювань: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України, Академії медичних наук України, Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2000 р. № 374/68/338 // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 5. – Ст. 199.

Порядок здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2003 р. № 1845 // Там же. – 2003. – № 48. – Ст. 2527.

Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів підприємства, установи, організації: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. № 439 // Там же. – 2001. – 20. – Ст. 852.

Захаров В. Потерпілим на виробництві – реальний захист / В. Захаров // Охорона праці. – 2003. – № 5. – С. 45.

Т е м а 9. ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні.
2. Поняття “пенсії” та їх ознаки.
3. Види пенсій та умови їх призначення.
4. Пенсії за віком у солідарній системі.
5. Пенсії по інвалідності в солідарній системі.
6. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.
7. Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування.
8. Пенсії за вислугу років.
9. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб.

10. Пенсійне забезпечення державних службовців, працівників прокуратури, суддів, наукових працівників.
11. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
12. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
13. Порядок обчислення пенсій.
14. Порядок призначення, перерахунку та виплати пенсій.
15. Недержавне пенсійне забезпечення.

Завдання

16. Сорокіна звернулася до управління Пенсійного фонду України із заявою про призначення їй пенсії за вислугу років. У заяві вона повідомила, що працює методистом позашкільного навчального закладу. Крім цієї основної роботи, вона має в цьому ж самому закладі педагогічне навантаження (веде гуртки). В управлінні Пенсійного фонду України їй відмовили у призначенні пенсії на тій підставі, що посада методиста позашкільного навчального закладу не входить до переліку закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.1993 р. № 909. Крім того, їй роз'яснили, що до стажу для призначення пенсії за вислугу років зараховується тільки основна робота. Додаткове педагогічне навантаження, а також періоди роботи за сумісництвом до такого стажу не зараховуються. Заявниця також мала спеціальний стаж лише 22 р.

Чи є правильною відмова управління Пенсійного фонду України у призначенні пенсії за вислугу років.

17. Інженер Шевченко звернулася до управління Пенсійного фонду України з питанням, чи може вона отримати пенсію за віком у лютому 2013 р., коли їй виповниться 55 років? Вона продовжує працювати і не має наміру в лютому звільнитися з роботи. Загальний стаж її роботи складає 28 років.

Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на законодавство.

18. Сестра медичного кабінету інфекційних захворювань Іванченко працює у комунальному закладі “Міська поліклініка” повний робочий день (з 8:00 до 14:00 год). За спостережним листком фотографії робочого часу в шкідливих умовах вона працює більше ніж 80% робочого дня і обслуговує інфекційних хворих.

Іванченко цікавиться, чи має вона право на отримання пенсії за віком на пільгових умовах за списком № 2?

19. Кириленко, яка працювала у державному ВНЗ на посаді доцента 40 років, досягла 60-річного віку у січні 2013 р. і звернулася із заявою до управління Пенсійного фонду України про призначення їй наукової пенсії. ВНЗ мав IV рівень акредитації. У Кириленко 21 рік науково-педагогічного стажу. При визначенні розміру пенсії виник спір щодо можливості включення до заробітної плати для обчислення пенсії грошової допомоги, яку їй виплатили на підставі ст. 24 Закону України “Про наукову і науково-педагогічну діяльність” у розмірі 6-ти місячних посадових окладів із врахуванням надбавок і доплат, передбачених законодавством. Управління Пенсійного фонду України відмовилося включити до заробітної плати вказану грошову допомогу, адже ст. 23 згаданого Закону не включає вихідну допомогу до складу заробітної плати науково-педагогічних працівників. Кириленко звернулася до суду з позовом зобов’язати управління Пенсійного фонду України включити вихідну грошову допомогу до заробітної плати при обчисленні пенсії.

Яке рішення має винести суд?

20. Павлов, 1972 р. народження; Любимцев, 1992 р. народження; Сивий, 1977 р. народження, звернулися 15.09.2012 р. до районного управління Пенсійного фонду України за призначенням пенсії по інвалідності. Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК) визнала Павлова інвалідом III групи внаслідок загального захворювання з 20.08.2012 р. Його страховий стаж – 12 р. 4 міс., середньомісячний заробіток – 4200 грн. Сивого МСЕК визнала інвалідом II групи внаслідок загального захво-

рювання з 16.08.2012 р. Його страховий стаж – 4 р. 2 міс., середньомісячний заробіток – 3600 грн. Любимцева МСЕК визнала інвалідом I групи внаслідок загального захворювання з 23.08.2012 р. Його страховий стаж – 7 міс., середньомісячний заробіток – 4000 грн.

Розрахуйте розмір пенсії по інвалідності Павлову, Сивому та Любимцеву.

21. Вік Коновалової – 45 років, її страховий стаж становить 26 р. та 8 міс., із яких 14 років – служба в органах внутрішніх справ. Середньомісячний заробіток складає 4000 грн.

Чи має вона право на пенсію за вислугу років? Якщо так, то в якому розмірі?

22. Грицина цікавиться, чи має вона право на пенсію за особливі заслуги перед Україною, якщо протягом 5 скликань була депутатом міської ради. Її страховий стаж становить 32 р., середньомісячний заробіток – 4200 грн, ніколи не була державним службовцем.

В якому розмірі призначаються такі пенсії та з якого віку? Дайте обґрунтовану відповідь.

23. Прибиральниця середньої школи Матяш пішла на пенсію за віком у лютому 2010 р. Її середній заробіток при визначенні розміру пенсії склав 1800 грн. У березні 2011 р. Матяш знову була прийнята на роботу прибиральницею середньої школи і пропрацювала 19 місяців, маючи середньомісячний заробіток 2200 грн.

Коли Матяш одержить право на перерахунок пенсії і з якого заробітку його буде здійснено?

Список нормативних актів і літератури

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.

Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.

Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 р. № 1767-111 // Там же. – 2000. – № 35. – Ст. 289.

Про державну службу: Закон України від 17.11.2011 р. № 4050-VI // Там же. – 2011. – № 10. – Ст. 63.

Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. № 789-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 р. № 2262-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 399.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Там же. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.

Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 16. – Ст. 200.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 01.12.1998 р. № 284-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 2-3. – Ст. 20.

Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV // Там же. – 2003. – № 47-48. – Ст. 372.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 240-344.

Ткаченко Н. М. Пенсійна реформа та пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників та державних службовців України. Пенсійні реформи: світовий досвід / Н. М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2012. – 84 с.

Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній системі України / Н. П. Коробенко. – К.: Вид-во Акад. праці і соц. відносин Федерації проф. спілок України, 2011. – 172 с.

Право на пенсію та його реалізація за сучасним законодавством України: Довідник / Н. М. Хуторян, М. М. Шумило, Я. В. Сімутіна (та ін.); наук. ред. Н. М. Хуторян, М. М. Шумило. – К.: Юрид. думка, 2012. – 208 с.

Науково-практичний коментар Закону України “Про пенсійну реформу” / за ред. Ю. І. Руснака. – К.: Центр учбової л-ри, 2012. – 158 с.

Тема 10. СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ

Питання для обговорення

1. Поняття та види допомоги.
2. Державна допомога сім'ям із дітьми.
3. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами.
4. Одноразова допомога при народженні дитини.
5. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
6. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
7. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.
8. Допомога по тимчасовій непрацездатності.
9. Допомога по безробіттю.
10. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Завдання

24. Муляр Костенко у грудні 2012 р. проходила стаціонарне обстеження та лікування в клініці профзахворювань Державної установи “Інститут медицини праці”. У цій клініці ще у 2006 р. був встановлений зв'язок захворювання з виробничою діяльністю. У бухгалтерії будівельної організації, де вона працює понад 16 років, їй відмовили оплатити час перебування в стаціонарі, мотивуючи тим, що її ніхто туди не направляв і що

замість лікарняного листка їй було видано довідку встановленої форми.

Костенко цікавиться, який існує порядок оплати лікарняних листків і чи зберігається середня заробітна плата працівникові за місцем роботи за час обстеження і лікування у клініці профзахворювання? Яке значення має довідка про перебування Костенко у цій клініці? Якщо їй буде видано лікарняний листок, то у якому розмірі буде призначатися допомога по тимчасовій непрацездатності? Якими нормативними актами регулюється порядок оплати лікарняних листків?

25. Інспектор відділу кадрів державного підприємства Іваненко, яка пропрацювала 6 років на підприємстві, надала до бухгалтерії 15.01.2013 р. лікарняний листок, який вона отримала у зв'язку з вагітністю та пологами на 126 календарних днів. Бухгалтер отримала лікарняний листок і пообіцяла здійснити виплату допомоги через 10 днів. Іваненко наполягала на оплаті лікарняного листка 17.01.2013 р. у день, коли усі працівники отримують зарплату. Головна бухгалтер пояснила їй, що існує новий порядок, відповідно до якого лікарняний листок оплачується через Фонд соціального страхування, і що докорінно змінився підхід до розрахунку допомоги по вагітності та пологах.

Чи є правильною відповідь головного бухгалтера?

26. Старшому науковому співробітнику НДІ “Феросплав” Артамоновій у жовтні 2012 р. для написання довідника надано творчу відпустку тривалістю 3 міс. У період перебування у творчій відпустці їй була надана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами.

Артамонова цікавиться, з якого часу їй буде призначена допомога по вагітності та пологах і на який період. Яка тривалість відпустки по вагітності та пологах?

27. Працівник ТОВ “Агро-Експо” Козак здійснює догляд за своїм шестимісячним онуком. Його цікавить, чи має він право на допомогу по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Дайте мотивовану відповідь.

28. Івакін був у щорічній основній відпустці з 2 по 25 листопада 2012 р. Проте 6 листопада захворіла його дружина, і йому видано листок непрацездатності з 6 по 12 листопада. Директор підприємства, де працює Івакін, відмовився оплатити листок непрацездатності і продовжити відпустку Івакіну.

Чи законні дії директора? Назвіть підстави, коли може бути відмовлено в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Список нормативних актів і літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XVI // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 46-47. – Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III // Там же. – 2001. – № 14. – Ст. 71.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III // Там же. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

Про державну допомогу сім'ям з дітьми: в ред. Закону України від 22.03.2001 р. № 2334-III // Там же. – 2001. – № 20. – Ст. 120.

Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-III // Там же. – № 1. – Ст. 2.

Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III // Там же. – 2000 – № 35. – Ст. 290.

Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-IV // Там же. – 2004. – № 33-34. – Ст. 404.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 408-463.

Басай О. В. Правове забезпечення соціального захисту безробітних в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / О. В. Басай. – Івано-Франківськ, 2005. – 199 с.

Козир М. К. Державна допомога сім'ям з дітьми: навч.-практ. посібник у запитаннях і відповідях / М. К. Козир, Н. В. Шость. – Х., 1997.

Нечай А. Вдосконалення правового забезпечення соціальної допомоги в Україні / А. Нечай // Право України. – 2000. – № 12. – С. 86-90.

Сташків Б. Вдосконалення законодавства про допомоги / Б. Сташків // Там же. – 1997. – № 7. – С. 19-22.

Кулачок Л. В. Державна допомога сім'ям з дітьми як форма соціально-правового захисту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Л. В. Кулачок. – Х., 2003. – 183 с.

Т е м а 12. СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ

(для самостійного вивчення)

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Поняття і види соціальних послуг та форми їх надання.
2. Організація діяльності з надання соціальних послуг.
3. Реабілітаційні послуги інвалідам.
4. Порядок надання й отримання соціальних послуг.

С п и с о к н о р м а т и в н и х а к т і в і л і т е р а т у р и

Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 р. № 966-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 358.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XVI // Відом Верхов. Ради України. – 1999. – № 46-47. – Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III // Там же. – 2001. – № 14. – Ст. 71.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III // Там же. – № 22. – Ст. 171.

Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 464-497.

Гончаров В. О. Зарубіжний досвід правового регулювання соціального обслуговування та можливість його використання в Україні / В. О. Гончаров // Актуальні пробл. права: теорія і практика: зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту. – 2010. – № 18. – С. 272-277.

Іванова О. Стандарти як державний інструмент забезпечення якості соціальних послуг / О. Іванова // Соц. політика, соц. робота й охорона здоров'я: зб. тез конф. – К.: Сфера, 2007. – С. 39-44.

Качан Л. Реформування та модернізація соціальних послуг / Л. Качан, О. Косенко // Соц. захист. – 2005. – № 9. – С. 8-10.

Литвиненко В. М. Поняття та основні ознаки договору про надання соціальних послуг / В. М. Литвиненко // Підприємство, госп-во і право. – 2010. – № 9. – С. 51-54.

Мищенко К. Теоретико-методологічні аспекти організації обліку потреб населення в соціальних послугах / К. Мищенко // Зб. наук. праць НАДУ при Президентові України. – 2009. – № 1. – С. 261-269.

Пивоварська К. Б. Система соціальних послуг в Україні / К. Б. Пивоварська // Вісн. Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України: наук.-практ. зб. – К.: Курс, 2007. – № 5 (42). – С. 38-41.

Сташків Б. І. Право соціального обслуговування: навч. посіб. / Б. І. Сташків. – К.: Знання, 2007. – 567 с.

Талалай Х. Соціальні послуги в контексті євроінтеграції / Х. Талалай // Соц. захист. – 2006. – № 8. – С. 41-43.

Шумна Л. П. До питання юридичних гарантій права громадян на соціальне обслуговування / Л. П. Шумна // Актуальні пробл. права: теорія і практика: зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту, 2011. – № 22. – С. 574-583.

Чутчева О. Соціальне обслуговування: проблеми галузевої належності / О. Чутчева // Право України. – 2010. – № 12. – С. 252-259.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Опис предмета курсу.....	5
Програма навчальної дисципліни “Право соціального забезпечення”.....	6
Завдання до практичних занять.....	10

Навчальне видання
Електронна копія
**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для студентів V курсу
денних факультетів № 2, № 10**

У к л а д а ч і: ЖЕРНАКОВ Володимир Володимирович,
ЯРОШЕНКО Олег Миколайович,
ГОНЧАРОВА Галина Степанівна,
НЕУМИВАЙЧЕНКО Надія Миколаївна,
КРАСЮК Тетяна Василівна,
ЮРОВСЬКА Вікторія Володимирівна

Відповідальний за випуск *В. В. Жернаков*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2013

Підп. до друку 30.01.2013. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 2,5. Облік.-вид. арк. 1,4. Вид. № 274.
Тираж 150 прим. Зам. № 4578. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.